

Stadse dieren zoeken mysterie in het landschap

Desmond Morris –zoöloog, kunstenaar en bekend als auteur van *De Naakte Aap*– zei het al: in de loop van de evolutie zijn wij in emotioneel opzicht helemaal niet wezenlijk veranderd. De *Homo sapiens* heeft na al die tienduizenden jaren nog steeds dezelfde primaire behoeften, en dat geldt ook ten aanzien van zijn leefomgeving. Het grootste deel van zijn bestaan heeft de mens doorgebracht in natuurlijke omgevingen. We zijn daar geëvolueerd tot wie we nu zijn.

Volgens de Verenigde Naties leven er sinds dit jaar evenveel mensen in steden als op het platteland -om precies te zijn 3,3 miljard- en die trend zet maar door! Binnen 25 jaar leven er maar liefst vijf miljard mensen in steden. Niet zozeer vanwege de migratie, maar omdat de bevolkingsaantallen onder de stedelingen snel zullen oplopen.

Pas sinds enkele eeuwen leven we in moderne steden. Als je bedenkt dat we nog zó sterk lijken op onze jagende voorouders en pas 7.000 jaar geleden in kleine, agrarische gemeenschappen gingen wonen, hoe houden we het dan zo goed uit in de stad, waar we vooral omringd zijn door soortgenoten, massa's steen en een minimale hoeveelheid natuur?

De KNNV heeft een prachtig boek samengesteld over dit fenomeen: natuur in de stad en de menselijke behoefte aan een natuurlijke omgeving. Het is niet bepaald een formaat boek dat je in je binnenzak steekt als je op zoek gaat naar zuurstof en groen. Het is bijzonder lijvig, weegt op de kop af één kilo en het formaat is A4. Vooral hoofdstuk drie van *Leven in de stad* (Gezondheid, geluk ... en groen) vind ik een eyeopener. De auteurs Johan van Zoest en Martin Melchers filosoferen hierin uitgebreid over onze behoefte aan een natuurlijke omgeving en waar die behoefte eigenlijk vandaan komt.

Psychologen hebben dit al uitgebreid onderzocht. Onze voorkeur gaat uit naar een leefomgeving die 'begrijpelijk en tegelijkertijd rijk aan informatie is, zowel bij een eerste aanblik als bij het bewegen door een landschap'. Landschappen die hoog scoren op samenhang, mysterie en complexiteit blijken meer gewaardeerd te worden dan rommelige en saaie landschappen. De afkeer van afgronden, open vlaktes en besloten omgevingen hebben een universele genetische achtergrond. Het zijn allemaal criteria die onze verre voorouders wel moesten toepassen op hun leefomgeving om hun overlevingskansen te vergroten.

In dichtbevolkte gebieden zoals Nederland 'vervaagt het landschap als bron van schoonheid en magische gevoelens', schrijven de auteurs. De stille, nachtelijke duisternis, spelen op ruige landjes, fraaie uitzichten, het zijn allemaal ervaringen die steeds zeldzamer worden. Toerisme is geen oplossing, hoeveel geld we daar ook aan besteden, want een toeristische setting is geen voedingbodemp voor een echte natuurbeleving. Daar zit wat in! Met verbazing zie ik soms de beelden van tropische zwemparadijzen, waar hele vegetaties van regenwouden worden aangesleept. Nu begrijp ik de filosofie van deze pretpar-

ken! Hoe minder natuur wij in onze dagelijkse omgeving ervaren, hoe vaker we moeten bijtanken in een kunstmatige setting, waar natuurbelevissen als product worden aangeboden.

Dit boek biedt veel herkenning en dat is prettig. In ruim 250 pagina's en met vele illustraties leggen de auteurs de link tussen onze primaire natuurbehoefte en wat onze moderne verstedelijkte omgeving ons in dat opzicht te bieden heeft. Ze pleiten voor 'kleine' natuur in de binnentuinen en 'grote' natuur in de stadsrand. Inmiddels bestaat er al zoiets als de stadsecologie. Net als in koraalriffen en tropische laaglandregenwouden, kun je je als ecoloog specialiseren in de stadse ecosystemen. Zo zijn in Engeland de Londense populaties dassen en vossen onderwerp van ecologisch onderzoek en in Berlijn houden ecologen zich vooral met planten binnen de stadsrand bezig.

In Amsterdam zien we de natuur ook oprukken. Steeds vaker ontmoeten we hier onze beruchte medestadsbewoner, de blauwe reiger, zelfs in de grachten in de binnenstad. Inmiddels wonen er maar liefst zeventienduizend in de hoofdstad. De dierenambulance rukt regelmatig uit om de dieren te ontdoen van touwen of om een poot te spalpen, hoewel het niet altijd meevalt om zo'n grote vogel te pakken te krijgen, zo blijkt uit de indrukwekkende, recente documentaire van Marc van Fught over de Amsterdamse reigerpopulatie. In deze film, *Schoffies*, zijn sommige reigers vaste gast bij snackbar Febo of ze pikken het voedsel van de pelikanenkolonie in Artis. Een beeld uit de film wat je blijft is hoe zo'n reiger -op zijn vaste adresje- net zo lang aan de brievenbus staat te rammelen totdat hij een stuk kip toegegooid krijgt.

Van Zoest en Melchers vinden dat juist in Nederland de stadecologie meer aandacht zou moeten krijgen. Als we trendwatchers moeten geloven, transformeert ons land zich binnen een eeuw tot één grote stad. *Leven in de stad* is behalve een goed gedocumenteerd boekwerk met veel achtergrondinformatie een pleidooi voor veel meer noodzakelijk groen in of rond de stad.

Leven in de stad - betekenis en toepassing van natuur in de stedelijke omgeving
 Johan van Zoest en Martin Melchers
 KNNV Uitgeverij
 256 pagina's
 Prijs € 47,95
 ISBN 978 90 5011 177 5
 Verkrijgbaar via de boekhandel en via www.knnvuitgeverij.nl